

TE-toimistot

20.12.2016

TEM/2483/07.10.02/2016

ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus, KEHA-keskus

Linjaukset TE-toimistojen ja palkkatuetun työtä ja työkokeiluja tarjoavien välityömarkkinatoimijoiden yhteistyöstä

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut yhteistyössä yhdistys- ja säätiötoimijoiden¹ sekä TE-toimistojen kanssa linjaukset TE-toimistojen ja palkkatuetun työtä ja työkokeiluja tarjoavien yhdistysten, säätiöiden ja rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien (myöhemmin välityömarkkinatoimijat) yhteistyöstä. Linjausten tavoitteena on parantaa palkkatuetun työn ja työkokeilun vaikuttavuutta. TE-toimistojen tulee tiedottaa linjauksista ja keskustella välityömarkkinatoimijoiden sekä tarvittaessa myös kuntien kanssa siitä, miten linjaukset vaikuttavat palkkatuetun työn ja työkokeilun järjestämiseen ja tuottamiseen.

Palkkatuen osalta tehdyt linjaukset koskevat erityisesti niitä välityömarkkinoille tuella palkattavia, joiden kohdalla palkkatuella voidaan kattaa palkkauskustannukset kokonaan.

Linjaus 1. Työtehtävien sisällön tulee ohjata palkkatuen myöntämisen harkintaa ja työkokeilusopimuksien solmimista

TE-toimistojen tulee kiinnittää erityistä huomiota välityömarkkinatoimijoiden tarjoamiin työtehtäviin ja toimintamalleihin, joilla avoimille työmarkkinoille työllistymistä pyritään edistämään. Palkkatuetun työn tavoite parantaa osaamista on sama kaikilla työnantajasektoreilla ja kaikilla tuella palkattavilla².

TE-toimisto arvioi sen, onko tarjolla olevan työn sisältö sellainen, että työ edistää avoimille työmarkkinoille sijoittumista. TE-toimiston tulee arvioinnissaan kiinnittää huomiota siihen, onko avoimilla työmarkkinoilla tarjolla vastaavia tehtäviä tai siinä

¹ Espoon Järjestöjen Yhteisö ry, Keski-Suomen yhteisöjen tuki, Mielen terveyden Keskusliitto, Päijät-Hämeen Liikunta- ja urheilu, Suomen Kierrätyskeskusten yhdistys, Suomen Kylätoiminta ry, SPR Kontti, Sininauhaliitto, Sotainvalidien Veljesliitto, Savonlinnan Nuorisotoiminnan tuki, Suomen Välityömarkkinat, SOSTE, TVY, Vates-säätiö, Oktetti ry, Valtakunnallinen työpajayhdistys. Osallistujina myös Hämeen ELY-keskus ja TE-toimisto sekä KEHA-keskus.

² Ei tarvitse arvioida ammatillisen osaamisen puutteita, jos

- tuella palkattava on täyttänyt 60 vuotta ja ollut yhtäjaksoisesti työttömänä vähintään 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä; tai
- tuella palkattavan henkilön vamma tai sairaus alentaa työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan hänen tuottavuuttaan tarjolla olevassa työtehtävässä olennaisesti sekä pysyvästi tai pysyväisluonteisesti.

määrin samankaltaisia tehtäviä, että palkkatuen myöntäminen on perusteltua. Arvioissaan avoimille työmarkkinoille sijoittumisen mahdollisuuksia TE-toimiston tulee kiinnittää huomiota myös siihen, onko tuella palkattavan työnhakualueella tarjolla kyseisen alan työpaikkoja.

Jotta voidaan varmistaa se, että palkkatuetta työtä ja työkokeilua on tarjolla erilaisissa asiakkaiden palvelutarpeita ja kiinnostusta vastaavissa tehtävissä, TE-toimiston tulee työmahdollisuuksia kartoittaessaan hankkia tietoa toiminta-alueensa välityömarkkinoilla tarjolla olevista työtehtävistä. Pienten toimijoiden kohdalla olennaista on varmistaa, että työnantaja voi tarjota osaamisen kehittymiseen tukea.

Palkkatuen myöntämisen perusteeksi ei yksinomaan riitä se, että välityömarkkinatoimijan julkilausuttuna tavoitteena on esimerkiksi työllistymisen edistäminen tai työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäiseminen.

Välityömarkkinatoimijat tuottavat yhteiskunnallisesti merkittäviä palveluja. Tässä palvelutuotannossaan ne tarjoavat työkokeilu- ja työmahdollisuuksia erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa oleville. Usein palkkatuella palkatut ovat merkittävässä roolissa palvelujen tuottamisessa, mistä johtuen välityömarkkinatoimijat perustelevat palkkatuen tarvetta yhteiskunnallisesti merkittävien palvelujen tuottamisella. Palkkatuen myöntäminen lähtee aina työttömän työnhakijan palvelutarpeesta, minkä vuoksi työnantajan taloudellisen tuen tarve ei ole peruste myöntää palkkatukea. Asiaan liittyy myös linjaukseen 5 sisältyvä vuorovaikutus toimijoiden ja TE-toimiston välillä.

Liitteessä olevassa muistiossa on listattu seikkoja, joita TE-toimisto voi käyttää apuna harkitessaan palkkatuen myöntämistä välityömarkkinatoimijoille.

Työkokeilua koskeva sopimus voidaan tehdä, jos TE-toimisto arvioi, että työkokeilun tarkoitus toteutuu ko. organisaatiossa ja tarjolla olevissa tehtävissä. Työkokeilun tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia ohjausresursseja työkokeilun järjestäjältä edellytetään.

Linjaus 2. Asiakkaan palvelutarpeiden ja palvelujen tavoitteiden tulee vaikuttaa asiakasohjaukseen

Asiakasohjauksella on merkittävä rooli palkkatuetun työn ja työkokeilun vaikuttavuuden parantamisessa. Työllistymissuunnitelmassa määritellään asiakkaan ensisijainen palvelutarve, soveltuvin palvelu ja avoimille työmarkkinoille johtavien palvelujen kokonaisuus. Avoimille työmarkkinoille sijoittumisen edellytyksiä parantaa myös se, että palkkatuettu työ johtaa ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen. Avoimilla työmarkkinoilla tarkoitetaan työtä, jossa työnantajalle ei makseta palkkauskustannuksiin suoraa yhteiskunnan tukea. On tärkeää, että asiakasohjauksella varmistetaan se, että lainsäädännössä asetetut ja yksilötasolla työllistymissuunnitelmaan kirjatut palkkatuetun työn ja työkokeilun tavoitteet toteutuvat. Palvelujen kokonaisuus voidaan rakentaa välityömarkkinoilla myös siten, että työkokeilu edeltää palkkatuetta työtä.

Henkilön ohjaaminen palkkatuetuun työhön perustuu julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annettuun lakiin. Palkkatukea voidaan myöntää henkilön työllistymisen edistämiseen, kun työttömän työnhakijan työttömyyden arvioidaan johtuvan ammatillisen osaamisen puutteista ja palkkatuetun työn parantavan hänen ammatillista osaamistaan ja mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille (poikkeukset on esitetty sivun 1 alaviitteessä). Se, johtuuko työttömyys ammatillisen osaamisen puutteista, arvioidaan kunkin henkilön kohdalla yksilöllisesti, samoin kuin se, miten kyseessä oleva tehtävä parantaa osaamista. Suoritettu ammatillinen tutkinto on lähtökohtaisesti osoitus osaamisesta, mutta esimerkiksi

työttömyyden pitkittyessä tulee arvioitavaksi, johtuuko työttömyys ammatillisen osaamisen puutteista.

Jos TE-toimisto arvioi, että työttömän työnhakijan ensisijainen palvelutarve on toimintakyvyn ja elämänhallinnan ylläpitäminen ja parantaminen, palkkatuettu työ ja työkokeilu eivät ole asiakkaan palvelutarpeen mukaisia palveluja, eikä asiakasta tule ohjata em. palveluihin.

Liitteessä olevassa muistiossa on koottuna seikkoja, joihin TE-toimiston tulee kiinnittää huomiota asiakasohjauksessa.

Linjaus 3. TE-toimistojen tulee hankkia asiakkaan osaamisen kehittymisestä palaute ja sitä tulee käyttää palvelutarpeen arvioinnissa ja työllistymissuunnitelman päivittämisessä

TE-toimiston tulee rakentaa toimintamalli, jota käyttäen se hankkii asiakaskohtaisen palautteen palkkatuetun työn päätyttyä. TE-toimiston tulee sopia välityömarkkinatoimijoiden kanssa siitä, miten ne toimittavat palautteen palvelujen tavoitteiden toteutumisesta palvelun päätyttyä. Palautteen antamisessa voidaan käyttää tarvittaessa myös kolmikantakeskusteluja. TE-toimiston tulee käyttää palautetta palvelutarpeen arvioinnissa ja työllistymissuunnitelman päivittämisessä. Kun palautteen antamisen tapoja suunnitellaan, työnantajille voidaan esitellä myös Työelämätutka –järjestelmää, joka voidaan täyttää työjakson alussa ja lopussa.

Työkokeilun osalta palautteesta on säännös julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa.

Linjaus 4. TE-toimiston asiantuntijoilla tulee olla riittävästi tietoa alueensa työnantajista ja tarjolla olevista työtehtävistä

Palkkatuetun työn ja työkokeilun tavoitteet voivat toteutua vain, jos TE-toimistojen asiantuntijoilla on ajantasaiset ja riittävät tiedot tarjolla olevista työmahdollisuuksista sekä välityömarkkinatoimijoiden mahdollisuuksista ohjata ja tukea palkkatuetussa työssä olevia ja työkokeilijoita. Kaikki olennaiset asiat, joiden pohjalta työttömiä ohjataan välityömarkkinoiden työmahdollisuuksiin, tulee kirjata URA –järjestelmän työnantajatietoihin.

Jos palkkatukipäätökset tehdään TE-toimistossa keskitetysti, on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että palkkatuettu työpaikka vastaa siihen tarjolla olevan työnhakijan palvelutarvetta.

Linjaus 5. TE-toimiston tulee välittää aktiivisesti tietoa välityömarkkinatoimijoille

TE-toimisto voi aktiivisella tiedottamisella tukea ja ohjata välityömarkkinatoimijoita niiden pyrkiessä parantamaan tarjoamiensa palvelujen vaikuttavuutta. TE-toimiston keskeinen tehtävä on välittää tietoa toimintamalleista, joilla on saatu hyviä asiakastuloksia.

Yhteistyö rakentuu alueellisesti ja paikallisesti. TE-toimiston tulee joko yksin tai ELY-keskuksen kanssa huolehtia, että kanava vuoropuhelulle on olemassa. Info- ja keskustelutilaisuuksien järjestämisessä tulee ottaa esille ajankohtaisia työvoimapolitiikan linjauksia sekä palvelujen tavoitteita, sisältöjä ja niitä koskevia säännöksiä sekä ottaa vastaan/käsitellä välityömarkkinatoimijoiden palautetta.

TE-toimistojen välityömarkkinakoordinaattorin toiminta kumppanuuden kehittämisessä on muotoutunut eri alueilla eri tavoin. Välityömarkkinakoordinaattori voi edesauttaa alueellisten välityömarkkinatoimijoiden keskinäisten verkostojen syntymistä.

Alueellisesti ja paikallisesti TE-toimiston on tärkeä tietää välityömarkkinatoimijoiden rooli alueensa palvelujen tuotannossa ja kunnan tarjoamien työllisyyspalvelujen tuottajana. Palkkatuetun työn järjestämisessä tulee rakentaa ennakoiva yhteistyömalli. Tällä tarkoitetaan molemminpuolista aktiivisuutta tiedon välittämisessä. Työnantajien tulee kertoa hyvissä ajoin esim. vuoden alussa, arvio, kuinka monen henkilön palkkauskuluihin se on hakemassa palkkatukea vuoden aikana ja TE-toimiston tulee arvioida, kuinka monen henkilön palkkauskuluihin palkkatukea voidaan vuoden aikana enintään myöntää.

Linjausten toimeenpanossa on tärkeää luoda yhteinen näkemys alueen välityömarkkinatoimijoiden kanssa.

Kimmo Ruth
Työmarkkinaneuvos
Osastopäällikön poissa ollessa

Päivi Haavisto-Vuori
Neuvotteleva virkamies

LIITTEET Muistio 20.12.2016

TIEDOKSI Oikeus- ja työministeri Jari Lindström
Erityisavustaja Juha Halttunen
Erityisavustaja Sakari Puisto
Osastopäällikkö Tuija Oivo
ELY-keskukset E-vastuualue
TEM /Työllisyys- ja yrittäjyysosaston ryhmät

LIITEMUISTIO 20.12.2016

Taustamuistio linjauksiin TE-toimistojen ja palkkatuettua työtä ja työkokeiluja tarjoavien välityömarkkinatoimijoiden yhteistyöstä

Tässä muistiossa taustoitetaan ja avataan TE-toimistojen ja välityömarkkinatoimijoiden yhteistyötä koskevia linjauksia.

Johdanto: Välityömarkkinatoimijoiden järjestämä palkkatuettu työ ja työkokeilut eri näkökulmista

Seuraavassa on kuvattu välityömarkkinatoimijoiden tarjoamaa palkkatuettua työtä ja työkokeiluja eri näkökulmista. Yhteistyön luomisessa on tärkeää, että eri näkökulmat tunnistetaan ja TE-toimistot keskustelevat niistä välityömarkkinatoimijoiden kanssa. Välityömarkkinakoordinaattorin tehtäväkuvaa on määritelty työ- ja elinkeinoministeriön kirjeessä 20.1.2014. Välityömarkkinakoordinaattori vastaa kumppanuuden kehittämisestä TE-toimiston ja välityömarkkinatoimijoiden välillä.

1. Työnhakija-asiakkaan näkökulma

Palkkatuettu työ välityömarkkinoilla on pääsääntöisesti määräaikainen työsuhde. Työ voi olla henkilön omalla osaamisalueella, jolloin ammatillinen osaaminen vahvistuu. Työtehtävissä voi hankkia uutta osaamista ja se voi auttaa suuntautumisessa uudelle työuralle. Dokumentoitu osaamisen auttaa näyttötutkintojen suorittamisessa. Työssä voi samanaikaisesti hankkia työelämässä yleisesti tarvittavaa osaamista esim. IT-osaaminen, asiakaspalvelutaidot, korttikoulutukset. Osa-aikainen palkkatuettu työ mahdollistaa avoimia työmarkkinoita joustavamman työnteon tilanteessa, jossa voimavarat eivät riitä avoimilla työmarkkinoilla työskentelyyn (esimerkiksi pitkäaikaissairauden tai vammaisuuden vuoksi). Jos työnantaja tekee yritys yhteistyötä, henkilö pääsee kokeilemaan työskentelyä yrityksessä. Työskentely vahvistaa henkilön yleisiä työelämävalmiuksia. Työ ja saatu työkokemus motivoi etsimään jatkotyömahdollisuuksia, luo suhteita työelämään ja vahvistaa sosiaalisesti siirtymistä avoimelle sektorille.

Työkokeilussa henkilö saa konkreettista tietoa eri alojen työtehtävistä ja voi käyttää kokemuksia tehdessään työuraansa koskevia ratkaisuja. Henkilö saa palautetta osaamisestaan ja saa uusia virikkeitä osaamisen hankkimiseen. Lisäksi hän sisäistää työelämän pelisääntöjä ja vaatimuksia.

2. Välityömarkkinatoimijan näkökulma

Palkkatuki on välityömarkkinatoimijalle keino palkata työsuhteisia henkilöitä esimerkiksi vapaaehtoisten rinnalle tai kokonaan uuden tyyppiseen toimintaan (esim. maksullisten palvelujen tuottamiseen). Palkkatuki ja joissakin tapauksissa myös työtehtävien vaativuuden lisääntyminen asteittain tarjoaa mahdollisuuden toteuttaa yhdistyksen keskeisenä tehtävänä tai tavoitteena olevaa työllistymisen edistämistä ja työmahdollisuuksien tarjoamista heikossa työmarkkina- asemassa oleville. Välityömarkkinatoimija voi tarjota työhönvalmennuksen tyyppistä tukea sekä työnetsijä -palvelua.

Työkokeilun tarjoaminen on osa työmahdollisuuksien tarjoamista. Välityömarkkinatoimijat järjestävät myös työpajatoimintaa, jossa työkokeilu on keskeinen palvelu. Työpajatoiminnassa osana työkokeilua tarjotaan työ- ja yksilövalmennusta.

3. TE-toimiston näkökulma

Välityömarkkinatoimijat ovat työnantajia, mutta myös palvelun tuottajia ja yhteistyökumppaneita. Välityömarkkinoilla on erityinen rooli heikossa työmarkkina-asetmassa olevien työllistymisen edistämiseksi. Tähän yhteistyökumppani -rooliin liittyy erityisiä yhteistyömuotoja kuten työkokousten järjestämistä.

Palkkatuki on harkinnanvarainen tuki, joka myönnetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain säännösten mukaisesti. Työ- ja elinkeinoministeriö antaa säännösten soveltamisohjeet. TE-toimiston tehtävänä on tunnistaa asiakkaan palvelutarpeet ja tunnistaa myös se, miten palvelutarpeeseen voidaan parhaiten vastata. Pääsääntöisesti välityömarkkinatoimijat eivät tarjoa palkkatuetun työn jälkeen työpaikkaa. Välityömarkkinatoimijoiden tarjoamat työmahdollisuudet ovat siten työnhakijan palveluprosessissa välivaiheita tarjoten keinoja parantaa työllistymismahdollisuuksia tai kannustavat hakeutumaan koulutukseen. TE-toimisto voi myös tarkastella seurantatietoja/kokemuksia ko. työnantajalle myönnetyn palkkatuen vaikuttavuudesta.

Välityömarkkinatoimijat voivat tarjota myös työkokeilupaiikkoja henkilön ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi. Lisäksi työkokeilulla voidaan tukea työmarkkinoille paluuta silloin, kun henkilö on ollut pitkään poissa työmarkkinoilta. Työkokeilussa voidaan selvittää, ovatko henkilön osaaminen ja työmarkkinavalmiudet ajan tasalla ja mikä on palveluprosessin seuraava vaihe. Välityömarkkinatoimijoiden monipuolisia työtehtäviä tulee hyödyntää työkokeilumahdollisuuksien etsimisessä.

I Palkkatuen hakijan toimintamalleja ja tarjolla olevia työtehtäviä koskeva tarkastelu palkkatukipäätöstä tehtäessä

Välityömarkkinatoimijoiden kirjo on laaja ja myös niiden tarjoamien työtehtävien sisältö vaihtelee. TE-toimiston tulee hyödyntää tätä monipuolisuutta tarjotessaan palkkatuettua työtä.

Seuraavassa on koottuna työtehtäviin tai työnantajaan liittyviä asioita, joihin TE-toimiston tulee kiinnittää huomiota, kun se harkitsee palkkatuen myöntämistä. Erityisesti listassa olevat asiat koskevat palkkatuen myöntämistä välityömarkkinatoimijoille ns. 100 % tukena.

Välityömarkkinoilla voi olla myös elinkeinotoimintaa, jolloin tulee keskustella myös siitä, voisiko henkilö työllistyä elinkeinotoiminnan tehtäviin.

1. Työtehtävien sisällön vastaavuus avointen työmarkkinoiden tehtävien kanssa on keskeisin tekijä palkkatuen myöntämisessä

Välityömarkkinoiden keskeinen rooli palkkatuetun työn tarjoajana on edistää siirtymiä avoimille työmarkkinoille. Siirtymätyöstä on kysymys silloin, kun vastaavia tai samankaltaisia työtehtäviä on tarjolla avoimilla työmarkkinoilla.

Tarkastelussa tulee kiinnittää huomiota työn sisältöön, sillä tehtävänimike ei yksinään kuvaa yksittäisiä tehtäviä tai työn sisältöä. Työtehtävän sisällön perusteella voidaan määritellä, mitä ammatillisen osaamisen aluetta työssä voidaan kehittää. Joissakin tehtävissä työ on vaiheistettu siten, että henkilö aloittaa työskentelyn vähemmän osaamista tai tuottavuutta vaativissa työtehtävissä ja etenee suunnitellusti vaativampiin työtehtäviin, joiden tekeminen valmentaa avoimilla työmarkkinoilla työskentelyyn. Tällaisessa tilanteessa TE-toimiston tulee edellyttää, että työntekijän työn sisällön osa-alueet tunnistetaan ja osaamisen kehittymistä tuetaan (esimerkiksi työhönvalmennuksen avulla) siten, että palkkatuetun työn tavoite toteutuu.

Jos työtehtävän sisältö on sellainen, ettei mitään vastaavuutta avointen työmarkkinoiden tehtävien kanssa ole, palkkatukea ei myönnetä.

Välityömarkkinatoimijan rooli yhteiskunnallisten palvelujen tuottajana ei oikeuta poikkeamaan edellä kuvatuista palkkatuen myöntämisen edellytyksistä. Kun kyseessä on henkilön palkkaaminen yhteiskunnallisten palvelujen tuottamiseen, on tärkeää, että välityömarkkinatoimija on ennakoi työvoimatarpeet riittävän ajoissa. Jos ko. toimijalla on yhteistyösopimus palvelun järjestämisvastuussa olevan tahon kanssa (kunta), palkkatukeen liittyvät toimintamallit ja työtekijätarpeet tulee selvittää esimerkiksi kerran vuodessa pidettävässä neuvottelussa.

Palkkatuen myöntäminen lähtee aina henkilön ammatillisen osaamisen parantamisesta ja avoimille työmarkkinoille sijoittumisen tukemisesta tai koulutukseen ohjaamisesta. Em. tarkoittaa, ettei palkkatuen myöntämisedellytyksistä voida poiketa esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa työpaikka sijaitsee paikkakunnalla, jossa asuvilla työttömällä henkilöllä on asuinpaikastaan johtuen vähän työmahdollisuuksia tarjolla.

2. Välityömarkkinatoimija pyrkii parantamaan vaikuttavuutta tarjoamalla työn ohella muita osaamista kehittäviä palveluja tai tekemällä yhteistyötä yritysten kanssa

2.1. Välityömarkkinatoimija tarjoaa koulutus-, valmennus- ja ohjauspalveluja (ko. palvelu on tuoteistettu tai toimintamalliin kuuluu yksilöllinen osaamisen kehittäminen).

Koska oppisopimus johtaa ammatilliseen tutkintoon, on palkkatuen myöntäminen perusteltua, jos tuen myöntämisen ehdot täyttyvät.

Välityömarkkinatoimija voi tarjota esimerkiksi mahdollisuutta korttikoulutuksiin tai osatutkintojen järjestämiseen tai työnantajalla on muuta yhteistyötä koulutuksen järjestäjien kanssa. Koulutuselementtejä voidaan liittää palkkatuettuun työhön myös ns. Toppis mallin avulla.

Hyvä toimintamalli on se, että työnantaja kirjaa työn kautta saavutetun osaamisen asiakirjaan, jota palkkatuetussa työssä ollut voi käyttää esimerkiksi saavutetun osaamisen tunnistamiseen ammatillisessa koulutuksen tutkinnon suorittamisen yhteydessä.

Hyvä toimintamalli on myös se, että työntekijä saa työskentelyn ohella yksilövalmennusta tai muuta työmarkkinoille/koulutukseen 'poluttamisen' vahvaa tukea, jonka vaikuttavuudesta on näyttöjä.

Palkkatuen myöntämisen yhteydessä voidaan tarkastella myös ohjauksen laatua (ammattitaito ohjauksessa ja/tai asiakastulokset).

2.2. Välityömarkkinatoimija tekee yhteistyötä yritysten kanssa.

Palkkatuetussa työssä olevan henkilön jatkotyöllistymismahdollisuuksia voi parantaa se, että hän työskentelee välityömarkkinoiden ohella yrityksissä. Välityömarkkinatoimija voi tehdä yhteistyötä yritysten kanssa esim. tarjoamalla palkkatuella palkkaamia työntekijöitä työskentelemään yrityksessä palkkatukijakson aikana¹ tai palkkatukijakson päätyttyä välityömarkkinoilla. Palkkatuella työllistetyn kokemukset yrityksessä työskentelystä tulee ottaa esille palkkatuettua työjaksoa koskevan palautteen yhteydessä.

3. Palkkatuettu työ liittyy työllisyyspoliittisen avustuksen hankkeeseen tai Euroopan Sosiaalirahaston hankkeeseen.

Työllisyyspoliittisen avustuksen tai Euroopan Sosiaalirahaston hankkeeseen liittyvässä palkkatuetussa työssä on tärkeä varmistaa, että hanke saavuttaa avustuspäätöksessä/hakemuksessa ilmoitetun asiakasvolyymien ja hankkeeseen ohjataan hankepäättökseen mukaista kohderyhmää. Yksittäisen palkkatukipäättökseen tekemisessä käytetään tapauskohtaista harkintaa (ks. kohta 1 ja kappale II Asiakasohjaus).

¹ Edelleensijoitusta on mallinnettu esimerkiksi projekteissa. ks. esim. http://kontti.punainenristi.fi/edelleensijoitus_sote.kainuu.fi/general/Uploads_files/Opas_edelleensijoittamisesta.pdf (Välkky projekti)

Hanke on saanut erityisresursseja ohjaukseen, minkä vuoksi odotetaan, että hankkeessa tuetaan jatkotyöllistymistä aktiivisesti ja tuloksia tuottavalla tavalla.

4. Muita näkökohtia, jotka voivat puoltaa palkkatuen myöntämistä tai johtaa kielteiseen päätökseen

4.1. Harkintaan vaikuttavat asiat, kun organisaatiolla/työnantajalla ei ole palkkatuetun työntekijän lisäksi muita työntekijöitä palkkatyössä.

Palkkatuki voidaan myöntää, jos työtehtävien sisältö vastaa avointen työmarkkinoiden työtehtäviä (=siirtymätyön luonne) ja ammatillisen osaamisen kehittymisen tuki voidaan varmistaa. Tukea myönnettäessä tulee kiinnittää erityistä huomiota työnjohdon järjestämiseen ja TE-toimiston mahdollisuuteen saada palautetta osaamisen kehittymisestä ja työtehtävien hoidosta. Työnantajana toimivan välityömarkkinatoimijan tulee kannustaa työn hakemiseen eikä 'pitää kiinni' työntekijästä, jonka osaaminen on parantunut.

4.2. Harkintaan vaikuttavat asiat, kun organisaatiolla/työnantajalla on useita palkkatuettuja työntekijöitä.

Jos välityömarkkinatoimija haluaa palkata useampia henkilöitä samanaikaisesti palkkatuettuun työhön ja tarjoaa työpaikkojen lisäksi työkokeilupaiikkoja, TE-toimiston tulee arvioida, onko välityömarkkinatoimijan palveluksessa riittävästi henkilöstöä tukemaan ja ohjaamaan tuella palkattuja ja työkokeilijoita. Työnantajalla tulee olla resursseja jatkotyöllistymisen ohjaukseen. Työnantajana toimivan välityömarkkinatoimijan tulee kannustaa työn hakemiseen eikä 'pitää kiinni' työntekijästä, jonka osaaminen on parantunut.

4.3. Harkintaan vaikuttavat asiat, kun palkkatuettu työntekijä sijoittuisi ohjaustehtäviin, jossa tuella palkattu ohjaa muita palkkatuettuja työntekijöitä tai työllistymistä edistävissä palveluissa olevia.

Palkkatukea voidaan hakea tehtävään, jossa henkilön tehtävänä on suunnitella ja järjestää työttömille työ- ja koulutuspaikkoja ja muita työllistymistä edistäviä palveluja ja toimia siten ohjaustehtävissä. TE-toimiston tulee em. tilanteissa harkita, millä tavoin palkkatuettu työ parantaa tuella palkattavan ammatillista osaamista ja millaiset valmiudet hänellä on toimia muiden tuella palkattujen ohjaajana.

II Asiakasohjaus palkkatuettuun työhön ja työkokeiluun välityömarkkinoille

TE-palvelujen tarjoaminen työttömille henkilöille perustuu arvioon siitä, millä tavoin siirtymiä avoimille työmarkkinoille voidaan parhaiten edistää (palvelut ja niiden oikea-aikaisuus). Välityömarkkinoiden tarjoamien palvelujen merkitys korostuu TE-toimiston tuetun työllistymisen palvelulinjalla sekä osaamisen kehittäminen palvelulinjalla. Palkkatuetun työn yleiset edellytykset ovat kaikkien työnantajien kohdalla yhtäläisiä. Jos palkkatukipäätökset tehdään TE-toimistossa keskitetysti, on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että palkkatuettu työpaikka vastaa siihen tarjolla olevan työnhakijan palvelutarvetta.

Koska työsuhde on yleensä määräaikainen, työn aloittavaa asiakasta tulee informoida työn väliaikaisesta luonteesta ja motivoida häntä hakemaan työtä palkkatuetun työjakson aikana. Palkkatuettu työ välityömarkkinoilla on tarkoitettu ponnahduslaudaksi avoimille työmarkkinoille sijoittumisessa tai koulutukseen hakeutumisessa. TE-toimiston tulee asiakasviestinnässään tuoda esille palkkatuetun työn tarkoitus ja rooli työllistymisprosessin osana erityisesti välityömarkkinoiden osalta. Joissakin tapauksissa voi olla hyödyllistä, että TE-toimiston asiantuntija, palkkatuetun työn aloittava henkilö ja välityömarkkinatoimija yhdessä määrittelevät palkkatuetun työjakson yksilölliset tavoitteet. Työkokeilujakson tavoite tulee täsmennettyä viimeistään työkokeilusopimusta tehtäessä.

Palkkatuettu työ ja työkokeilu eivät ole sosiaalisen kuntoutumisen palveluja, vaikka em. palveluilla on osaamisen kehittämisen lisäksi laajasti myönteisiä vaikutuksia henkilön hyvinvointiin.

Seuraavassa on kuvailtu asioita, joihin TE-toimisto voi kiinnittää huomiota ohjatessaan asiakkaitaan palkkatuettuun työhön tai työkokeiluun välityömarkkinoille.

1. Henkilön osaamisella ei ole kysyntää alueella tai henkilön osaaminen ja työmarkkinoiden kysyntä eivät kohtaa erityisistä syistä.

Henkilöllä voi olla ammatillista osaamista, mutta sille ei ole kysyntää työmarkkinoilla, koska työssäkäyntialueella ei ole ko. ajankohtana tai lähitulevaisuudessa ko. osaamisalueen avoimia työpaikkoja. Em. kaltainen tilanne voi johtua esimerkiksi työnhakijan syrjäisestä asuinpaikasta. Asiakasta tulisi tukea sellaisen osaamisen hankkimisessa, jolle on kysyntää. Näissä tilanteissa palkkatuetun työn tavoitteena voi olla esimerkiksi osaamisen laajentaminen siten, että henkilö voisi työllistyä omalla työssäkäyntialueellaan.

Henkilö voi kuulua asiakasryhmään, jolla on vaikeuksia työllistyä ammatillisesta osaamisestaan huolimatta. Työllistymisen vaikeudet voivat johtua työnantajien ennakkoluuloista ko. työnhakijaryhmää kohtaan. Työllistymistä voi vaikeuttaa ikä, etninen tausta tai vamma/pitkäaikaissairaus. Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien palkkatuessa sekä palkkatuen myöntämisessä vamman tai sairauden perusteella on tunnistettu avoimille työmarkkinoille työllistymisen vaikeus ja siksi ko. tapauksissa palkkatuen myöntämisessä ei edellytetä, että työttömän ammatillisessa osaamisessa on puutteita.

Työllistymisen tukeminen palkkatuella ja/tai työkokeilu ovat molemmat mahdollisia palveluja avoimille työmarkkinoille työllistymisen tukemiseksi, jos henkilön tilanne täyttää ko. palvelulle asetetut edellytykset. Lisäksi henkilöä voidaan tukea yritystoiminnan aloittamisessa.

2. Henkilö on suuntautunut avoimille työmarkkinoille, mutta tarvitsee osaamisen kehittämistä ja/tai kohdennettua tukea.

Henkilön osaamisen puutteet on tunnistettu: osaaminen voi olla vähäistä tai ammattitaito on vanhentunut. Henkilö voi tarvita tukea työllistymiseen, jos henkilön työllistymistä vaikeuttaa vamma tai pitkäaikaissairaus. Lisäksi on tunnistettu ikääntyneiden työttömien työllistymisen vaikeudet. Henkilö voi tarvita tukea uuden työuran suunnitteluun, mihin liittyy nykyisen osaamisen sekä vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen.

Henkilön osaamisen puutteet voivat ilmetä siten, että henkilön taidot eivät vastaa työmarkkinoilla vaadittavaa osaamista jollakin yleisellä, siirrettävissä olevalla osaamisalueella (esimerkiksi tietotekniikan käyttö, asiakaspalvelu). Erityisesti maahanmuuttajien kohdalla on tärkeää kartoittaa miten olemassa oleva osaaminen (koulutus, työkokemus) vastaa työelämän vaatimuksia.

Työllistymisen tukeminen palkkatuella ja/tai työkokeilu ovat molemmat mahdollisia palveluja avoimille työmarkkinoille työllistymisen tukemiseksi tai uuden työuran suunnittelemiseksi. Lisäksi henkilöä voidaan tukea yritystoiminnan aloittamisessa.

Koska osaamisen puutteet on tunnistettu, työnantajan tulee tarjota puuttuva taito ohjauksen tai sisäisen koulutuksen avulla tai hankkia se ulkopuoliselta toteuttajalta palveluun sisältyvänä. Työkokeilussa ohjaus kuuluu olennaisena osana palveluun.

3. Henkilö on lähellä työmarkkinoita, mutta jokin osaamiseen liittyvä tekijä vaikeuttaa työllistymistä.

Henkilöllä on ammatti/osaamista, jolle on sinänsä kysyntää, mutta ammatillinen osaaminen vaatii päivittämistä tai täydentämistä. Palkkatuettu työ voi paikata vajetta jollakin osaamisalueella tai tarjota uutta täydentävää osaamista.

Henkilöillä voi olla samanaikaisesti myös työmarkkinoilta syrjäytymisen riski, kuten voidaan arvioida olevan sellaisilla nuorilla työttömillä, joilla on ammatillinen tutkinto, mutta työttömyys on pitkittynyt. Tällöin tulee arvioida, johtuuko työttömyys vajeista ammatillisessa osaamisessa.

Tässäkin asiakasryhmässä voi olla henkilöitä, joilla työllistymistä vaikeuttaa vamma, pitkäaikaissairaus, ikä tai vastaava syy.

Kun TE-toimisto arvioi, että henkilön osaamisessa ei ole puutteita ja hänen työllistymistään vaikeuttaa ainoastaan taloudellista tilanteesta johtuva sopivien työpaikkojen tilapäinen puute, palkkatukea ei voida myöntää.

III Välityömarkkinatoimijat työkokeilun järjestäjänä

Välityömarkkinatoimijoiden toimiminen työkokeilun järjestäjänä on mahdollista tilanteessa, jossa työkokeilun tarkoitus asiakkaan palveluprosessin eteenpäin viemiseksi arvioidaan ko. organisaatiossa ja tarjolla olevissa tehtävissä toteutuvan. Yksittäisen asiakkaan kohdalla tarkastellaan tehtävien suhdetta henkilön työllistymissuunnitelmaan. Lisäksi tarkastellaan, minkälaista ohjausta henkilölle on tarjolla.

Välityömarkkinatoimijat voivat tarjota työkokeiluja työpajatoiminnassa. Työpajatoiminnan moniammatillinen ja monialainen työote² tarjoaa välineitä työkokeilun tavoitteiden toteuttamisessa erityisesti silloin, kun henkilö ei tiedä tulevaa ammattiaan tai alaa, jolla hän haluaa työskennellä.

Kun työkokeilun tarkoituksena on työhön paluun tukeminen, kokeilun avulla voidaan myös selvittää, onko palkkatuettu työ henkilön osaamisen kehittämisen kannalta tarkoituksenmukainen tapa edistää työmarkkinoille sijoittumista. Kun henkilö on ollut pitkään poissa työmarkkinoilta osaamista ja työelämävalmiuksien ajantasaisuutta voidaan arvioida joissakin tapauksissa myös ns. matalan kynnyksen työtehtävissä, joita voivat olla soveltuvat työkokeilumahdollisuudet yhdistyksissä ja säätiöissä ml. työpajatoiminta.

Maahanmuuttajien kohdalla työkokeilulla on merkitystä myös suomen/ruotsin kielen kehittymisen kannalta.

IV TE-toimistolla tulee olla työnantajia koskevaa tietoa

On tärkeää, että TE-toimiston asiantuntijat tuntevat alueensa välityömarkkinatoimijoiden toimintaa ja työtehtäviä. Välityömarkkinatoimijan segmenttiä koskeva tieto ei ole riittävä. Toimijaa koskeva olennainen ja ajantasainen tieto tulee merkitä URA järjestelmän työnantajatietoihin. Kaikki tiedot, jotka auttavat asiakasohjauksessa, palkkatukipäätöksen tekemisessä ja työkokeilupaiikkojen valinnassa, on tärkeää kirjata työnantajatietoihin.

Kirjattavia tietoja voivat olla esimerkiksi seuraavat:

- mikä on toimijan pääasiallinen tehtäväalue (esim. mikä on järjestön toiminnan tarkoitus, onko elinkeinotoimintaa, minkälaisia työtehtäviä tarjoaa)
- voidaanko toimijaa pitää ammattimaisena/vakiintuneena palvelun/palvelujen tuottajana jollakin palvelusektorilla
- perustuuko järjestön tai säätiön toimintaa vapaaehtoistyöhön
- minkä kokoinen työyhteisö on kyseessä.
- onko työnjohto/muu johto palkattua henkilökuntaa
- osallistuuko työllisyshankkeeseen
- onko työnantajaa edustavalla henkilöllä kokemusta/osaamista työnantajatehtävien hoitamisessa. Saako hän tarvittaessa tukea ko. tehtävän hoitamisessa.
- onko kyseessä työpajatoiminta/työllistämisen valmennusyksikkö
- minkälaisia ohjausresursseja on käytössä
- onko käytössä Sosiaalisen tilinpidon järjestelmä
- onko käytössä jokin työntekijöiden työssä edistymistä mittaava arviointijärjestelmä.
- miten toimija antaa palautteen palkkatuetusta työstä

² <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/Liitteet/tyopajasuosituksset.pdf>

Alueilla tehtyjä toimijakarttoja on myös hyvä käyttää ja osallistua niiden kehittämiseen.

V Yhteistyö on tietojen vaihtoa ja toimijoiden kannustamista vaikuttavuuden parantamiseen

Välityömarkkinatoimija voi tuottaa yhteiskunnallisesti tärkeitä palveluja (esimerkiksi kunnalle) tai sillä voi olla kunnan kanssa työllisyyspalveluja koskevia sopimuksia. TE-toimiston on hyvä tietää em. seikoista, jos em. tehtävissä on tarkoitus käyttää palkkatuetta henkilöstöä tai järjestää työkokeilua. Tässä yhteydessä tulee myös keskustella pelisäännöistä, esimerkiksi palkkatuen myöntämisen edellytyksistä ja asiakaskohderyhmästä.

TE-toimisto ja erityisesti välityömarkkinakoordinaattori voi edistää välityömarkkinatoimijoiden keskinäistä vuorovaikutusta linjauksissa esitetyillä tavoilla. Tämä voi vaikuttaa myönteisesti työllistämisen laadun kehittämiseen, eri toimijoiden roolijakoon ja vertaiskehittämisen mahdollisuuksien käyttöön. Lisäksi on hyvä tuoda esille välityömarkkinatoimijoille, että yhteistyö koulutuksen järjestäjien ja yritysten kanssa voi olla avaintekijä vaikuttavuuden lisäämisessä.

TE-toimiston ja välityömarkkinatoimijoiden on hyvä sopia etukäteen, minkälaisissa asioissa ja millä tavoin ko. työnantaja pitää yhteyttä TE-toimistoon palkkatuetun työjakson ja työkokeilun aikana.

VI Välityömarkkinatoimijoiden toimet vaikuttavuuden parantamiseksi

Työ- ja elinkeinoministeriö on käynyt keskustelua välityömarkkinatoimijoiden kanssa. Tässä yhteydessä on tullut esille toimia, joilla välityömarkkinatoimijat voivat parantaa asiakastuloksia ja edistää yhteistyötä.

Välityömarkkinatoimijat voivat työtehtävien tarkemmalla ennakkosuunnittelulla, vahvistamalla toiminnassaan niiden työn sisältöjen osuutta, jotka vastaavat avointen työmarkkinoiden tarpeita ja työnhaun tukemisella merkittävästi parantaa työntekijän jatkotyöllistymisen mahdollisuuksia. Lisäksi jatkotyöllistymistä ja osaamisen tunnistamista voidaan lisätä tehtävien tarkemmalla kuvaamisella työtodistuksessa ja muissa osaamista kuvaavissa dokumenteissa. Välityömarkkinatoimijat voivat myös tukea työntekijän kiinnittymistä työnantajan verkostoihin, joista löytyy paljon osaamista erityisesti osatyökykyisten henkilöiden työmarkkinaedellytysten parantamisesta.

Välityömarkkinatoimijat sitoutuvat omalta osaltaan toimittamaan TE-hallinnolle tarvittavat tiedot toiminnastaan. Ne osallistuvat mahdollisuuksiensa mukaan TE-hallinnon tarjoamiin koulutuksiin ja verkostoitumistilaisuuksiin.

Vaikuttavuutensa mittaamiseksi toimijat pyrkivät ottamaan käyttöön yhdessä sovitun asiakkaan tilanteen edistymistä kuvaavan vaikuttavuusmittarin (Sovari tms.). Välityömarkkinatoimijat myös sitoutuvat työpaikkojensa kehittämiseen niin, että työtehtävien kuvaukset ja osiot ovat mahdollisimman hyödyllisiä työntekijän hakiessa työtä avoimilla työmarkkinoilla.

Välityömarkkinatoimija voi myös toimia yhteistyötapaamisten koordinoijana.